

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 467/2023-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Dušanom Szabóom, Nemocničná 7, Kráľovský Chlmec, proti postupu Okresného súdu Michalovce v konaniach vedených pod sp. zn. 7 C 72/2018, sp. zn. 16 C 2/2019 a sp. zn. 5 C 7/2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 18. augusta 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 7 C 72/2018, sp. zn. 16 C 2/2019 a sp. zn. 5 C 7/2019.

2. Z obsahu podanej ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozhodnutím Sociálnej poisťovne č. [REDAKOVANÉ] z 24. septembra 2009 uznaný sa invalidného z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 45 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou a zároveň sťažovateľovi bol predmetným rozhodnutím priznaný aj čiastočný invalidný dôchodok vo výške 128,30 eur mesačne. Sociálna poisťovňa listom č. 500-VIII/2014-MI zo 7. októbra 2014 sťažovateľa vyzvala ku kontrolnej lekárskej prehliadke, v rámci ktorej bude nutné zabezpečiť aktuálny lekársky nález z neurológie. Sťažovateľ sa neurologickému vyšetreniu podrobil, avšak pre získanie lekárskeho potvrdenia z vyšetrenia bol vyzvaný na úhradu poplatku vo výške 20 eur, ktorý odmietol z dôvodu nedostatku peňažných prostriedkov zaplatiť. Sociálna poisťovňa, ústredie, 29. augusta 8, Bratislava (ďalej len „sociálna poisťovňa“), správne konanie týkajúce sa prehodnotenia zdravotného stavu sťažovateľa ako poberateľa čiastočného invalidného dôchodku

ukončila svojím rozhodnutím č. [REDAKOVANÉ] z 15. júla 2015, ktorým rozhodla o pozastavení vyplácania čiastočného invalidného dôchodku sťažovateľovi od 20. augusta 2015. Sťažovateľ podal proti rozhodnutiu sociálnej poisťovne č. [REDAKOVANÉ] z 15. júla 2015 správnu žalobu, o ktorej rozhodol Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 7 Sd 36/2015-31 z 15. apríla 2016 tak, že rozhodnutie sociálnej poisťovne č. [REDAKOVANÉ] z 15. júla 2015 potvrdil. Najvyšší súd Slovenskej republiky svojím rozsudkom č. k. 9 So 244/2016 z 28. marca 2018 rozhodnutie sociálnej poisťovne č. [REDAKOVANÉ] z 15. júla 2015 zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Podľa vlastných slov sťažovateľa „*Po zrušení nezákonného rozhodnutia č. [REDAKOVANÉ] zo dňa 15. 7. 2015 o zastavení výplaty invalidného dôchodku sťažovateľa Sociálna poisťovňa nedoplatila zadržané mesačné dávky invalidného dôchodku. Z uvedeného dôvodu dňa 2. 8. 2018 sťažovateľ splnomocňuje advokáta [REDAKOVANÉ], aby ho zastupoval v právnej veci o zaplatenie nedoplatku invalidného dôchodku za obdobie od 15. 8. 2015 až do 2.8. 2018 proti Sociálnej poisťovni, ústredie, ul. 29. augusta č. 8. Bratislava.*“.

3. V konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 7 C 72/2018, iniciovanom sťažovateľom podanou žalobou 20. augusta 2018 sa sťažovateľ domáhal zaplatenia nedoplatku na invalidnom dôchodku za mesiace august až december roku 2015 vo výške 857,50 eur s príslušenstvom.

4. V konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 16 C 2/2019, iniciovanom sťažovateľom podanou žalobou 5. októbra 2018 sa sťažovateľ domáhal zaplatenia úrokov z omeškania z jednotlivých mesačných dávok čiastočného invalidného dôchodku za obdobie august až december 2015.

5. V konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 5 C 7/2019, iniciovanom sťažovateľom podanou žalobou 20. januára 2019 sa sťažovateľ domáhal zaplatenia nedoplatku na invalidnom dôchodku za mesiace január až jún 2016 vo výške 1 035,63 eur s príslušenstvom .

6. Okresný súd vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 72/2018 svojím uznesením č. k. 7 C 72/2018-85 zo 14. marca 2019 spojil na spoločné konanie veci vedené pod sp. zn. 16 C 2/2019 a sp. zn. 5 C 7/2019 k veci vedenej pod sp. zn. 7 C 72/2018 a ďalším výrokom konanie prerušil až do právoplatného skončenia konania vedeného sociálnou poisťovňou pod č. [REDAKOVANÉ]. Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 11 Co 331/2019-137 z 28. novembra 2019 potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 7 C 72/2018-85 zo 14. marca 2019. V ďalšom na podklade správy sociálnej poisťovne z 9. marca 2020 o uvoľnení výplaty dlžnej sumy invalidného dôchodku okresný súd uznesením č. k. 7 C 72/2018-188 zo 4. augusta 2020 v konaní pokračoval a rozsudkom č. k. 7 C 72/2018-226 z 8. septembra 2021 vo výroku I konanie o zaplatenie sumy 857,50 eur z invalidného dôchodku za obdobie od 20. augusta 2015 do 19. januára 2016 a nároku na zaplatenie sumy 1 035,63 eur z invalidného dôchodku za obdobie od 20. januára 2016 do 19. júla 2016 zastavil, vo výroku II v prevyšujúcej časti žalobu sťažovateľa zamietol a vo výroku III stranám konania nepriznal nárok na náhradu trov konania. Krajský súd v Košiciach svojím rozsudkom č. k. 2 Co 26/2022 z 11. mája 2023 rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 72/2018-226 z 8. septembra 2021 zmenil vo II výroku tak, že sociálna poisťovňa ako žalovaná strana je povinná zaplatiť sťažovateľovi ako žalobcovi sumu 389,96 eur z titulu úroku z omeškania, a v prevyšujúcom rozsahu nad priznanú sumu zamietavý výrok II potvrdil.

7. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti poukázal na to, že sociálna poisťovňa podala proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 2 Co 26/2022 z 11. mája 2023 dovolanie, o ktorom v čase podanej ústavnej sťažnosti prebieha konanie pred Najvyšším súdom Slovenskej republiky.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti poukázal na to, že „samotná dĺžka sporového konania vzhľadom na charakter posudzovanej veci je neprimeraná.“. V tejto súvislosti zvýraznil, že „Pri rozhodovaní v sporovom konaní o výplatu nezákonne zadržaných dôchodkových dávok štátnym orgánom je nutné konať so zvláštnou naliehavosťou vzhľadom aj na pripadne dôsledky, aké nadmerná dĺžka takého sporového konania môže mať najmä na existenčné možnosti poistenca.“.

9. Podľa sťažovateľa okresný súd nedostatočne zohľadnil význam samotného konania, keď „(i) dňa 24. 1. 2019 doručil sťažovateľovi neúplné doplňujúce vyjadrenie Sociálnej poisťovne z 21. 12. 2018 k sp. zn. 7C/72/2018, (ii) v konaní sp. zn. 16C/2/2019 žalobu zo dňa 5. 10. 2018 doručil Sociálnej poisťovni až 18. 1. 2019 (neprimeraná lehota v dĺžke cca 3 mesiace), (iii) dňa 14. 3. 2019 uznesením č. k. 7C/72/2018-85 zbytočne prerušil spoločné konanie až do právoplatného skončenia konania vedeného v Sociálnej poisťovni, ústredie pod číslom [REDAKOVANÉ] (zbytočné prietahy v dĺžke cca 17 mesiacov), (iv) po oznámení Sociálnej poisťovne zo dňa 9. 3. 2020 o tom, že v konaní vedenom pod číslom [REDAKOVANÉ] vydala rozhodnutie, ktorým uvoľnila výplatu invalidného dôchodku sťažovateľovi, okresný súd až dňa 4. 8. 2020 rozhoduje uznesením č. k. 7C/72/2018-188 tak, že v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/72/2018 pokračuje (neprimeraná lehota v dĺžke cca 5 mesiacov), (v) po rozhodnutí o tom, že v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/72/2018 sa pokračuje okresný súd až dňa 20. 10. 2020 doručuje uznesenie č. k. 7072/2018-188 zo 4. 8. 2020 sťažovateľovi (neprimeraná lehota v dĺžke cca 2 mesiace), (vi) po oznámení Sociálnej poisťovne z 9. 3. 2020 o tom, že v konaní vedenom pod číslom [REDAKOVANÉ] vydala rozhodnutie, ktorým uvoľnila výplatu invalidného dôchodku sťažovateľovi, okresný súd až dňa 10. 12. 2020 nariaduje pojednávanie vo veci, ktoré sa má uskutočniť 27. 1. 2021 (neprimeraná lehota v dĺžke cca 9, resp. 10 mesiacov), (vii) dňa 26. 5. 2021 pojednávanie je odročené na deň 8. 9. 2021 bez dôležitého dôvodu, nakoľko sťažovateľ je okresným súdom zbytočne vyzvaný, aby v lehote do 15 dni od pojednávania kapitalizoval, to znamená vyčísлил úroky z omeškania, ktoré si uplatňuje, potom ako vzal žalobu späť v časti zaplataenia istiny, aby uviedol výšku týchto vyčíslených úrokov z omeškania a spôsob ich výpočtu (neprimeraná lehota v dĺžke cca 3,5 mesiacov), (viii) dňa 8. 9. 2021 okresný súd vo výroku II. rozsudku č. k. 7C/72/2018-226 nesprávne rozhoduje tak že v prevyšujúcej časti žalobu zamieta, (ix) dňa 10. 11. 2021 okresný súd pozvoľne zasiela písomné vyhotovenie rozsudku č. k. 7C/72/2018-226 z 8. 9. 2021 sťažovateľovi (neprimeraná lehota v dĺžke cca 2 mesiace).“.

10. Osobitne sťažovateľ zdôraznil, že „prerušenie konania bolo zbytočné, nakoľko rozhodnutie nezáviselo od otázky, ktorú okresný súd nebol oprávnený v namietanom konaní riešiť, a v konaní vedenom v Sociálnej poisťovni pod č. [REDAKOVANÉ] sa neriešila otázka, ktorá mohla mať význam pre rozhodnutie súdu vyplýva aj z rozsudku krajského súdu sp. zn. 2Co/110/2022 z 10. 11. 2022,

ktorým ako odvolací súd v obdobnom spore medzi tými istými sporovými stranami o nároku vychádzajúcom z rovnakých skutkových okolností, uplatnenom žalobcom za iné časové obdobia rozhodol tak, že sťažovateľ má nárok na úroky z omeškania, nakoľko Sociálna poisťovňa nevyplatením priznaných mesačných dávok invalidného dôchodku v stanovenej lehote, v 20. deň mesiaca, sa dosiala nesporne do omeškania, z čoho sťažovateľovi vyplýva nárok na úroky z omeškania.“

11. Sťažovateľ v petite podanej ústavnej sťažnosti ústavnému súdu navrhol, aby takto rozhodol:

„Základné právo [redacted]... aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy... a základné právo, aby jeho záležitosť bola v primeranej lehote prejednaná podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... nesprávnym postupom a nečinnosťou v konaniach vedených pod sp. zn. 7C/72/2018, 16C/2/2019 a 5C/7/2019, zbytočným prerušením konania uznesením č. k. 7C/72/2018-85 zo dňa 14. 3. 2019 a nesprávnym rozhodnutím č. k. 7C/72/2018-226 z 8. 9. 2021 porušené boli.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva [redacted]... finančné zadostučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy v sume 2.500,- EUR, ktoré je Okresný súd Michalovce povinný vyplatiť mu do troch dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd Michalovce je povinný uhradiť [redacted] trovy konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia na účet jeho právneho zástupcu v lehote do 3 dni odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia vo výške, ktorá bude vyčíslená právnym zástupcom.“

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

14. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

15. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 34/2020, IV. ÚS 77/2020, IV. ÚS 251/2021). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

16. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Samotným prerokovaním vecí na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

17. Súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu je aj názor (IV. ÚS 61/03, IV. ÚS 205/03, I. ÚS 16/04, IV. ÚS 102/05, I. ÚS 174/2017, IV. ÚS 34/2020), v zmysle ktorého sa ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade okresným súdom) ešte trvalo. Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nemôže dochádzať k porušovaniu označeného základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd sťažnosť odmietne, vychádzajúc pritom z účelu týchto práv, ktorých spoločným menovateľom je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci (I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/05). Inými slovami, ústavný súd poskytuje ochranu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva ešte trvalo alebo k jeho porušeniu dochádza (I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, I. ÚS 22/01, II. ÚS 204/03, IV. ÚS 102/05). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, napr. Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike z 3. 3. 2009, sťažnosť č. 16970/05.

18. Z obsahu sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že všetky sťažovateľom atakované konania okresného súdu vedené pod sp. zn. 7 C 72/2018, sp. zn. 16 C 2/2019 a sp. zn. 5 C 7/2019, po ich spojení na spoločné konanie vedené pod sp. zn. 7 C 72/2018 boli právoplatne skončené rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 2 Co 26/2022 z 11. mája 2023. Sťažovateľ teda podal ústavnú sťažnosť v čase, keď ním atakované konania boli právoplatne skončené a stav jeho právnej neistoty odstránený, čo predstavuje (v kontexte ustálenej rozhodovacej praxe ústavného súdu v bodoch 16 a 17) východiskovú skutočnosť pre posúdenie ústavnej akceptovateľnosti ním podanej ústavnej sťažnosti. Podané dovolanie protistranou sťažovateľa na právoplatnom ukončení dotknutých vecí nič nemení, tento stav by sa mohol zmeniť jedine v prípade zrušenia rozhodnutia odvolacieho súdu dovolacím súdom, čo by vyvolalo opätovný stav právoplatne neukončeného konania. V dôsledku toho ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

19. Nad rámec uvedeného ústavný súd konštatuje, že zjavnú neopodstatnenosť sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti umocňuje aj skutočnosť, že v petite podanej ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojich práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru rozhodnutím,

a to uznesením okresného súdu č. k. 7 C 72/2018-85 zo 14. marca 2019 o prerušení konania vedeného pod sp. zn. 7 C 72/2018, keďže pokiaľ sťažovateľ namieta porušenie už označených práv konkrétnym rozhodnutím orgánu verejnej moci, nie jeho postupom, ústavný súd takú sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (III. ÚS 258/05, III. ÚS 337/08, IV. ÚS 724/2014).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu